

Ášši 15 Sámedikki riektesajádat / Sak 15 Sametingets rettslige stilling

Mildosat | Vedlegg:

Rapport om Sametingets rettslige rammevilkår, arbeidsgruppe oppnevnt av Kommunal- og distriktsdepartementet, avgitt 30. april 2025. [Rapport om Sametingets rettslige rammevilkår \(PDF\)](#)

Høringsinnspill fra NSR og NSR-Nuorat om Sametingets rettslige rammevilkår, 31. oktober 2025. [NSR og NSR-Nuorats høringsinnspill](#)

St.meld. nr. 28 (2007–2008) Samepolitikken, kapittel 7.4.9 «Videre utvikling i Sametingets formelle stilling» – omtale av Sametingets enstemmige vedtak i sak 35/07 om etablering av Sametinget som eget rettssubjekt. [St.meld. nr. 28 \(2007–2008\), se kap. 7.4.9](#)

Bakgrunn

Sametinget er samenes folkevalgte organ og den sentrale institusjonen for samenes politiske representasjon i Norge. Siden opprettelsen har Sametinget utviklet seg betydelig. Det har fått flere oppgaver, større ansvar og en stadig tydeligere rolle i det norske styringssystemet.

Samtidig er Sametinget fortsatt juridisk en del av staten. Det innebærer at Sametinget formelt inngår i samme rettssubjekt som staten og regjeringen, selv om Sametinget politisk og institusjonelt har en helt annen rolle enn statlige forvaltningsorganer.

Spørsmålet om Sametingets rettslige stilling har derfor vært diskutert over lang tid. Allerede i 2007 ga Sametingets plenum uttrykk for at etablering som eget rettssubjekt var det reelle alternativet for å sikre Sametingets uavhengighet.

I 2025 la en arbeidsgruppe nedsatt av Kommunal- og distriktsdepartementet fram en rapport om Sametingets rettslige rammevilkår. Rapporten viser blant annet hvilke juridiske, økonomiske og administrative spørsmål som må avklares dersom Sametingets rettslige stilling skal endres. Rapporten gir dermed et viktig grunnlag for det videre arbeidet. I 2007 ble det også levert en rapport om Sametingets formelle stilling av en arbeidsgruppe nedsatt av Sametinget og regjeringen i fellesskap.

Rapporten fra 2025 presenterer to modeller: Sametinget som eget rettssubjekt, eller Sametinget fortsatt innenfor staten med tydeligere rammer for selvstendigheten. Arbeidsgruppen konkluderer ikke på

modell, men viser likevel til at modellen med eget rettssubjekt i størst grad markerer Sametingets uavhengighet. Rapporten legger til grunn at valg av modell er et politisk valg hvor Sametingets eget ønske “bør tillegges stor vekt”.

Et selvstendig folkevalgt organ

For NSR må diskusjonen om Sametingets rettslige stilling ta utgangspunkt i hva Sametinget er.

Sametinget er ikke et direktorat og ikke en kommune. Sametinget er samenes folkevalgte organ og bygger sin legitimitet på det samiske folkets status som urfolk og på samenes rett til selvbestemmelse. Den rettslige organiseringen av Sametinget bør gjenspeile denne særskilte rollen.

Sametinget ble formelt opprettet av Stortinget, etter forhandlinger med samiske organisasjoner. Allerede ved etableringen av Sametinget anerkjente staten samenes rett til selvbestemmelse, blant annet ved å fastslå at Sametinget selv bestemmer sitt arbeidsområde og gjennom vedtakelsen av Grunnloven § 108 (tidligere § 110 a). Denne utviklingen er senere blitt understøttet av FNs erklæring om urfolks rettigheter, som stadfester urfolks rett til selvbestemmelse, herunder retten til selvstyre i interne anliggender og til ordninger for finansiering av selvstyrefunksjonene.

Selv om Sametinget formelt ble opprettet av Stortinget, er det i dag det samiske folket og samenes rett til selvbestemmelse som utgjør institusjonens primære legitimitetsgrunnlag. Sametingets eksistens og virksomhet hviler derfor ikke alene på Stortingets vedtak. Spørsmål om Sametingets virksomhet, organisering og rettslige stilling må på denne bakgrunn anses som interne samiske anliggender. Med andre ord må Sametingets syn på disse spørsmålene være avgjørende, og ikke bare “tillegges stor vekt”.

At Sametinget etableres som eget rettssubjekt vil tydeliggjøre skillet mellom Sametinget og regjeringen og styrke Sametingets institusjonelle selvstendighet. Det vil gi et klarere uttrykk for at Sametinget ikke er et organ som utøver myndighet på vegne av regjeringen, men en selvstendig politisk institusjon med sitt mandat fra det samiske folket.

Et eget rettssubjekt kan også gi Sametinget større mulighet til å opptre i eget navn, inngå avtaler, ivareta egne interesser og utvikle sin egen organisasjon innenfor de rammene som følger av lovgivningen.

For NSR er dette en naturlig videreutvikling av Sametinget.

Løsninger tilpasset Sametingets særlige stilling

I arbeidet med Sametingets rettslige rammevilkår er det naturlig å se på hvordan andre offentlige organer er organisert. Ordninger som gjelder kommuner eller andre selvstendige rettssubjekter kan gi nyttige erfaringer og løsninger.

Sametingets stilling er likevel særegen.

Det videre arbeidet må derfor ta utgangspunkt i Sametingets egenart og utvikle løsninger som er tilpasset Sametingets rolle som samenes folkevalgte organ. Det bør ikke være et mål å plassere Sametinget innenfor eksisterende forvaltningsmodeller.

NSR mener det må søkes løsninger som styrker Sametingets selvstendighet og som gir Sametinget reelt selvstyre og økt innflytelse over egne institusjonelle, administrative og økonomiske rammer.

Veien mot eget rettssubjekt

En endring av Sametingets rettslige stilling vil kreve arbeid på flere områder. Lovverk, økonomiske ordninger, administrative systemer og forholdet til staten må gjennomgås og tilpasses.

Dette er spørsmål som skal løses som en del av prosessen mot større selvstendighet.

NSR viser til at det allerede foreligger to utredninger om endringer i Sametingets formelle stilling og at det derfor ikke er behov for nye større utredninger om Sametinget bør være eget rettssubjekt, men at tiden er inne for å starte arbeidet med gjennomføringen.

Proessen må skje i samarbeid med regjeringen og Stortinget. Sametinget må imidlertid legge premissene og selv kunne forme både prosessen og de framtidige løsningene.

En omorganisering må gjennomføres på en trygg og forutsigbar måte. Det gjelder også for Sametingets ansatte. Gode overgangsordninger og gode arbeidsvilkår må ivaretas, samtidig som eksisterende administrative ordninger ikke må bli et hinder for en nødvendig utvikling av Sametingets selvstendighet.

Økonomisk selvstendighet

Institusjonell selvstendighet handler også om økonomi.

Sametinget må ha rammevilkår som gjør det mulig å utøve sitt politiske mandat og prioritere innenfor egne ansvarsområder. NSR mener derfor at utviklingen av Sametingets rettslige stilling også må omfatte spørsmålet om større økonomisk selvstendighet og reell innflytelse over egne økonomiske rammer.

Hvordan dette skal organiseres må utvikles videre i dialog mellom Sametinget og staten.

Landsstyrets vurdering

NSR mener tiden er kommet for å ta neste steg i utviklingen av Sametingets selvstendighet, og mener at utredningene fra 2007 og 2025 gir et godt grunnlag for å igangsette arbeidet.

Sametinget bør etableres som eget rettssubjekt. Dette er i tråd med Sametingets særlige rolle som samenes folkevalgte organ og vil bidra til å tydeliggjøre Sametingets uavhengighet fra regjeringen og statsforvaltningen.

Det videre arbeidet må ha som mål å finne gode juridiske, økonomiske og administrative løsninger for gjennomføringen. Arbeidet må skje med Sametinget som en sentral premissgiver og med samenes rett til selvbestemmelse som grunnlag.

NSR mener samtidig at landsmøtet først og fremst bør fastsette den prinsipielle retningen. Det må være rom for at NSRs sametingsgruppe og landsstyre i fellesskap kan vurdere hvilke løsninger og prosesser som best fører fram til målet.

Forslag til vedtak

NSRs landsmøte 2026 mener at:

1. Sametingets rettslige og institusjonelle stilling skal bygge på Sametingets rolle som samenes folkevalgte organ og på samenes rett til selvbestemmelse.
2. Sametinget bør etableres som eget rettssubjekt, og at arbeidet med å gjennomføre dette må føres videre.
3. Sametinget bør søke organisatorisk selvstendighet fra staten, herunder ved å investere i egne økonomiske og administrative løsninger og systemer.
4. Det videre arbeidet skal søke løsninger som er tilpasset Sametingets særlige stilling og som styrker Sametingets rettslige, institusjonelle og økonomiske selvstendighet.
5. Overgangen til en mer selvstendig rettslig organisering skal gjennomføres på en forsvarlig og forutsigbar måte.